Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
ELEANOR SHARPSTON
esitatud 13. novembril 2014 [1]

Kohtuasi C-546/12 P

Ralf Schräder
Teised menetlusosalised:
Ühenduse Sordiamet
ja

Jørn Hansson

Apellatsioonkaebus — Ühenduse sordikaitse — Apellatsiooninõukogu otsus tühistamismenetluses — Faktiliste asjaolude uurimine omal algatusel — Määruse (EÜ) nr 2100/94 artikkel 76

1. Käesolevas apellatsioonkaebuses, mis on esitatud Üldkohtu 18. septembri 2012. aasta otsuse peale kohtuasjas T-242/09, [2] vaidlustab R. Schräder Üldkohtu otsuse jätta rahuldamata tema hagi Ühenduse Sordiameti (edaspidi „sordiamet") apellatsiooninõukogu (edaspidi „apellatsiooninõukogu") 23. jaanuari 2009. aasta otsuse peale, mis puudutab taotlust tühistada taime *Osteospermum ecklonis* (edaspidi „Eckloni kuldkakar") sordi „LEMON SYMPHONY" [3] ühenduse kaitse alla võtmine.

2. Vaidluse taust on lühidalt järgmine. J. Hansson (sordiameti menetlusse astuja) esitas 5. septembril 1996 sordiametile taotluse sordi „LEMON SYMPHONY" ühenduse kaitse alla võtmiseks. Sordiamet palus Bundessortenamtil (Saksamaa föderaalne sordiamet) korraldada nõutavad tehnilised registreerimiskatsed. Selleks palus Bundessortenamt „20 turustamiskõlbliku kvaliteediga noortaime, mida ei ole lõigatud ega kasvuregulaatoritega töödeldud". J. Hansson saatis palutud taimse materjali 10. jaanuaril 1997. Registreerimiskatsete läbiviimise eest vastutav ekspert andis Ühenduse Sordiametile teada järgmist: „Vastavalt eristatavuse, ühtlikkuse ja püsivuse katseid käsitleva sordiameti tehnilise protokolli punkti II teisele lõigule teatame teile, et meile saadetud katsealuse sordi paljundamismaterjal sisaldab müügiks ettenähtud taimi, millel on pungad ning mida on lõigatud ja kasvuregulaatoritega töödeldud. Seega võib nõuetekohane registreerimiskatsete läbiviimine mitte õnnestuda." Registreerimiskatsed viidi hiljem siiski läbi (edaspidi „1997. aasta registreerimiskatsed"), kuigi Üldkohus märkis vaidlustatud kohtuotsuses, et Bundessortenamt ei olnud võimeline kinnitama, kas registreerimiskatseteks kasutati J. Hanssoni saadetud materjali ennast või sellest materjalist saadud pistoksi. Seejärel koostas Bundessortenamt registreerimiskatse aruande, millele lisati sordi „LEMON SYMPHONY" ametlik kirjeldus, millest ilmneb, et tunnus „varte asend" oli väljendatud sõnaga „püstine". [4]

3. Sort „LEMON SYMPHONY" võeti 6. aprillil 1999 ühenduse kaitse alla.

1 — Algkeel: inglise.

2 — Kohtuotsus Schräder *vs*. Ühenduse Sordiamet – Hansson (LEMON SYMPHONY), T-133/08, T-134/08, T-177/08 ja T-242/09, EU:T:2012:430 (edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus").

3 — Ilutaimena kasvatatav kollane kirikakrasarnane lill.

4 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punktid 7-12. Sordiameti ja apellatsiooninõukogu haldusmenetluse võtan kokku käesoleva ettepaneku punktides 23-36.

4. R. Schräder esitas 26. novembril 2001 sordiametile taotluse Eckloni kuldkakra sordi „SUMOST 01” [5] ühenduse kaitse alla võtmiseks. Registreerimiskatsetest nähtus, et sort „SUMOST 01” ei ole sordist „LEMON SYMPHONY” eristatav. Seetõttu jäeti R. Schräderi taotlus rahuldamata. Sordile „SUMOST 01” kaitset taotledes esitas R. Schräder seejärel rea taotlusi selleks, et sordi „LEMON SYMPHONY” ühenduse kaitse alla võtmise otsus tühistataks. Haldusmenetluses ja Üldkohtu menetluses väitis R. Schräder, et nimetatud sordile antud ühenduse sordikaitse tuleb tunnistada õigustühiseks. Sisuliselt väidab ta seda, et 1997. aasta registreerimiskatsed olid kehtetud, sest nendes kasutati vigast materjali. Tema väitel ei ole sort „LEMON SYMPHONY” 1997. aastal ühenduse sordiregistrisse kantud ametlikus kirjelduses näidatud kujul kunagi eksisteerinud.

5. R. Schräder väidab, et 1997. aasta registreerimiskatsed olid vigased järgmistel põhjustel. Esiteks oli Bundessortenamtile saadetud taimedelt võetud pistoksi ja neid pistoksi kasutati katsetes J. Hanssoni (ühenduse kaitse alla võetud sordi „LEMON SYMPHONY” omanik) saadetud materjali asemel. Teiseks koosnes katsetes kasutatud materjal pungadega taimedest, mida oli kasvuregulaatoritega töödeldud. Kolmandaks esines erinevusi võrreldes Jaapanis koostatud sordi „LEMON SYMPHONY” kirjeldusega. Neljandaks ei ole sort vastavalt ühenduse määrusele (EÜ) nr 2100/94 [6] eristatav, kui see ei eristu teatavast genotüübist või genotüüpide kombinatsioonist tulenevate tunnuste poolest; eristamine ei ole võimalik, kui leitud tunnuste väljendumine tuleneb mehaanilisest töötlemisest ja töötlemisest kasvuregulaatoritega.

6. Nüüd esitab R. Schräder oma apellatsioonkaebuses kuus väidet.

7. Minu arvates avaldub tegelik õigusküsimus ainult esimeses väites – et Üldkohus rikkus õigusnormi ja seega tema põhiõigusi oma otsusega, et apellatsiooninõukogu ei olnud kohustatud faktilisi asjaolusid omal algatusel uurima – ning põhjustel, mida ma käesolevas ettepanekus edaspidi selgitan, ei ole see väide põhjendatud.

Euroopa Liidu õigus

Põhiõigused

8. Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta”) [7] artikkel 41 tagab isiku õiguse sellele, et liidu institutsioonid käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul.

9. Harta artiklis 47 on sätestatud õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele.

Määrus (EÜ) nr 2100/94

10. Alusmäärusega on kehtestatud (siseriiklike kordadega koos eksisteeriv) süsteem taimesortide suhtes kogu Euroopa Liidu piires kehtivate tööstusomandiõiguste andmiseks. [8] Sordiamet asutati selle määruse rakendamiseks. [9] Ühenduse sordikaitse esemeks võivad olla kõikide botaaniliste perekondade ja liikide sordid, sealhulgas perekondade ja liikide hübriidid. [10] Kaitse saamiseks peab sort olema eristatav, ühtlik,

5 — Sort, mida kasvatab ja turustab osaühing Jungpflanzen Grünewald GmbH (edaspidi „Grünewald”), milles R. Schräderil on 5% suurune osa.

6 — 27. juuli 1994. aasta määrus ühenduse sordikaitse kohta (EÜT 1994, L 227, lk 1; ELT eriväljaanne 03/16, lk 390) (edaspidi „alusmäärus” või „määrus”).

7 — ELT 2010, C 83, lk 389.

8 — Artiklid 1 ja 3.

9 — Artikkel 4.

10 — Artikli 5 lõige 1.

püsiv ja uudne.[11] Ühenduse kaitse alla võetud sordi omanikul on ainuõigus teha või lubada artikli 13 lõikes 2 loetletud toiminguid.[12] Ühenduse sordikaitse võib saada pärast sellekohase taotluse esitamist; seda menetlust reguleerivad tingimused on sätestatud määruse I peatükis. Taotluse vormi ja sisu kontrollimise ning registreerimiskatsete eest vastutab sordiamet.[13]

11. Artikli 7 lõikes 1 on sätestatud: „Sorti käsitatakse eristatavana, kui see eristub teatavast genotüübist või genotüüpide kombinatsioonist tulenevate tunnuste poolest selgelt mis tahes muust artikli 51 kohaselt kindlaksmääratud taotluse esitamise kuupäeval üldiselt tuntud sordist."[14] Artikli 7 lõike 2 kohaselt on muu sordi olemasolu „üldiselt tuntud", kui a) see on kaitse all või kantud ühenduses või mõnes riigis või asjakohase pädevusega mis tahes valitsustevahelises organisatsioonis ametlikku sordiregistrisse; või b) selle suhtes on esitatud kaitse alla võtmise või nimetatud ametlikku registrisse kandmise taotlus, tingimusel et taotluse alusel on sort vahepeal kaitse alla võetud või registrisse kantud.

12. Sorti peetakse „püsivaks" muu hulgas siis, kui sordi eristatavuse katsetes määratavad tunnused püsivad pärast korduvat paljundamist muutumatutena.[15]

13. Artiklis 20 („Ühenduse sordikaitse tühistamine") on sätestatud:

„1. Amet kuulutab ühenduse sordikaitse õigustühiseks, kui on kindlaks tehtud, et:

a) artiklites 7 [või] 10 sätestatud tingimused ei olnud sordi ühenduse kaitse alla võtmise ajal täidetud […] [täpsustatud tõlge]

2. Kui ühenduse sordikaitse tunnistatakse õigustühiseks, käsitatakse käesolevas määruses kindlaksmääratud toimet kõnealuse sordikaitse puhul algusest peale olematuna."

14. Ühenduse sordikaitse kehtetuks tunnistamise tingimusi sisaldab artikkel 21.

15. Sordiameti otsused peavad olema motiveeritud ja võivad põhineda üksnes sellistel kaalutlustel või tõenditel, mille kohta menetlusosalistel on olnud võimalus esitada suulisi või kirjalikke märkusi.[16]

16. Kui määruses puuduvad menetlust reguleerivad sätted, kohaldab sordiamet liikmesriikides üldiselt tunnustatud menetlusõiguse põhimõtteid.[17]

17. Apellatsiooninõukogule saab esitada kaebusi sordiameti otsuste peale, mis on tehtud muu hulgas artiklite 20 ja 21 kohaselt.[18]

18. Artiklis 76 on sätestatud: „Ametis alustatud menetlustes kontrollib amet omal algatusel fakte niivõrd, kuivõrd seda nähakse ette artiklite 54 ja 55 kohase kontrollimisega. Amet jätab tähelepanuta faktid või tõendid, mis ei ole esitatud ameti poolt kindlaksmääratud tähtaja jooksul."

11 — Artikkel 6.

12 — Nimelt: a) tootmine või paljundamine; b) paljundamiseks ettevalmistamine; c) müügiks pakkumine; d) müümine või muu turustamine; e) eksport ühendusest; f) import ühendusse; g) valduses hoidmine mõnel puntides a-f nimetatud eesmärgil.

13 — Alusmääruse II peatükk.

14 — Taotluste läbivaatamist reguleerivad tingimused on II peatükis. Artikli 54 kohaselt kontrollib sordiamet, kas ühenduse sordikaitse andmise tingimused on täidetud. Artikli 55 lõikes 1 on ette nähtud registreerimiskatsed, millega tehakse muu hulgas kindlaks, kas artiklis 7 ette nähtud eristatavuse tingimused on täidetud. Registreerimiskatseid viivad läbi ametiasutused, mis on vastavalt artikli 30 lõikele 4 liikmesriikide poolt määratud ja selle eest vastutama seatud.

15 — Artikkel 9.

16 — Artikkel 75.

17 — Artikli 81 lõige 1.

18 — Artikkel 67. Artikli 21 kohaselt peab sordiamet ühenduse sordikaitse kehtetuks tunnistama, kui tehakse kindlaks, et ühtlikkusega (artikkel 8) ja püsivusega (artikkel 9) seotud tingimused ei ole enam täidetud.

19. Sordiamet võib omal algatusel pärast omanikuga konsulteerimist kohandada ametliku sordikirjelduse tunnuste arvu ja tüüpi või nende tunnuste kindlaksmääratud väljendusviise. [19]

20. Apellatsiooninõukogu võib oma ülesannete täitmisel kasutada sordiameti pädevusse kuuluvaid mis tahes volitusi. [20]

21. Artikli 73 lõige 1 annab õiguse kaevata apellatsiooninõukogu otsuste peale edasi Euroopa Kohtusse. Selliseid kaebusi võib esitada teatavatel kindlatel alustel, mis on ette nähtud artikli 73 lõikes 2. [21]

Komisjoni määrus (EÜ) nr 1239/95

22. Määrus nr 1239/95 [22] sisaldab üksikasjalikke eeskirju alusmääruse rakendamiseks. Artiklis 51 on ette nähtud, et kui ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse menetlust sordiametis käsitlevaid sätteid apellatsioonimenetluse suhtes *mutatis mutandis*.

Haldusmenetlus

23. Täielik ülevaade haldusmenetlusest asjaomases sordiameti komitees ja apellatsiooninõukogus on antud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 5-78. Lühidalt on olukord järgmine.

24. J. Hansson (sordi „LEMON SYMPHONY" omanik) esitas 27. oktoobril 2003 sordiametile kirjaliku vastuväite seoses R. Schräderi (26. novembri 2001. aasta) taotlusega võtta sort „SUMOST 01" ühenduse kaitse alla. [23] Sordiamet rahuldas tema vastuväited 19. veebruari 2007. aasta otsusega (edaspidi „tagasilükkamise otsus") ja jättis R. Schräderi taotluse rahuldamata sisulise põhjendusega, et „SUMOST 01" ei ole sordist „LEMON SYMPHONY" selgelt eristatav ja seega ei ole määruse artiklis 7 sätestatud tingimused täidetud.

25. Seejärel, 26. oktoobril 2004 esitas R. Schräder taotluse sordi „LEMON SYMPHONY" suhtes antud ühenduse sordikaitse kehtetuks tunnistamiseks määruse artikli 21 kohaselt põhjendusel, et sordikirjelduses kasutatud tunnused, sealhulgas need, mida hinnati eristatavuse katses, ei ole püsivad ja seega ei vasta artiklis 9 sätestatud nõuetele. Sordiamet teatas 10. mai 2007. aasta kirjas R. Schräderile pädeva komitee otsuse, et määruse artikli 21 kohased kehtetuks tunnistamise tingimused ei ole täidetud (edaspidi „kehtetuks tunnistamata jätmise otsus").

26. Sordiamet otsustas 7. detsembril 2004 viia läbi tehnilise kontrolli, et teha kindlaks, kas „LEMON SYMPHONY" püsib muutumatuna. Bundessortenamt koostas 14. septembril 2005 registreerimiskatsete aruande, milles ta järeldas, et sorti „LEMON SYMPHONY" ei tuleks registrist kustutada. Aruandele lisati sama kuupäeva kandev uus sordi „LEMON SYMPHONY" kirjeldus, millest ilmneb muu hulgas, et tunnuseks „varte asend" oli nüüd märgitud „poolpüstine kuni horisontaalne". Sordiamet tegi 25. augusti 2006. aasta kirjas J. Hanssonile ettepaneku kohandada ühenduse sordiregistrisse 1997. aastal kantud sordi „LEMON SYMPHONY" ametlik kirjeldus uue, 14. septembri 2005. aasta

19 — Artikli 87 lõige 4.

20 — Artikkel 72.

21 — Selles suhtes saab Üldkohtusse edasi kaevata üksnes õigusküsimustes. Aluste hulka, millest lähtudes võib selliseid kaebusi määruse artikli 73 lõike 2 kohaselt esitada, kuuluvad pädevuse puudumine, olulise menetlusnormi rikkumine, aluslepingu, alusmääruse või nende rakenduseeskirjade rikkumine või võimu kuritarvitamine.

22 — Määrus, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 2100/94 rakenduseeskirjad seoses menetlusega ühenduse sordiametis (EÜT 1995, L 121, lk 37; ELT eriväljaanne 03/17, lk 327) (edaspidi „rakendusmäärus"). See tunnistati kehtetuks ja asendati komisjoni määrusega (EÜ) nr 874/2009 (ELT 2009, L 251, lk 3) alates 14. oktoobrist 2009, s.o pärast põhikohtuasjas olulist aega. Need eeskirjad käsitlevad muu hulgas menetlusosaliste õigust esitada oma seisukohtade põhjenduseks dokumente (artikkel 57), nõudeid seoses tõendite kogumisega (artikkel 60) ja ekspertide nimetamist (artikkel 61).

23 — J. Hansson oli ka seisukohal, et sordi „SUMOST 01" müük rikub tema õigusi sordile „LEMON SYMPHONY". Sellepärast esitas ta Grünewaldi vastu hagid Saksamaa kohtutesse ja sai soodsa kohtuotsuse. Grünewaldi edasikaebuse jättis Bundesgerichtshof (föderaalne kohus) 23. aprillil 2009 rahuldamata.

sordikirjeldusega. Sordiamet asus seisukohale, et niisugust kohandamist on vaja esiteks arvestades alates 1997. aasta registreerimiskatsetest tehtud sordiaretuse edusamme ja teiseks kuna pärast katsete juhendi muutmist 2001. aastal on erinevus tunnuse „varte asend" väärtuses selgitatav sellega, et „VI tunnuste tabelis", mida sordiamet 1997. aastal kasutas, ei olnud ühtegi võrdlussorti ja „LEMON SYMPHONY" oli tol aastal kõige püstisem sort. Peale selle oli Eckloni kuldkakra sortide arv alates 1997. aastast oluliselt kasvanud ning katsete juhendit osaliselt muudetud, mistõttu oli vaja väljendumisasteid kohandada.

27. J. Hansson nõustus selle ettepanekuga 22. septembril 2006. Sordiamet tegi 18. aprilli 2007. aasta kirjas J. Hanssonile teatavaks oma otsuse kohandada vastavalt määruse artikli 87 lõikele 4 omal algatusel sordi „LEMON SYMPHONY" ametlikku kirjeldust (edaspidi „kirjelduse kohandamise otsus"). 21. mail 2007 teatas Sordiamet R. Schräderile otsusest kohandada ühenduse sordiregistrisse 1997. aastal kantud sordi „LEMON SYMPHONY" ametlikku kirjeldust ja asendada see 2005. aasta kirjeldusega.

28. R. Schräder esitas tagasilükkamise otsuse, kehtetuks tunnistamata jätmise otsuse ja kirjelduse kohandamise otsuse peale kaebuse apellatsiooninõukogule.[24] Kõigis kolmes asjas jäeti kaebus rahuldamata.

29. R. Schräder esitas 11. aprillil 2007 taotluse sordile „LEMON SYMPHONY" antud ühenduse sordikaitse tühistamiseks. Sordiamet lükkas selle taotluse 26. septembri 2007. aasta kirjaga tagasi. Apellatsiooninõukogule esitati selle peale kaebus 19. oktoobril 2007.[25]

30. Apellatsiooninõukogu jättis 23. jaanuaril 2009 selle kaebuse põhjendamatuse tõttu rahuldamata (edaspidi „tühistamata jätmise otsus"). Apellatsiooninõukogu järeldused olid järgmised. Esiteks oli Bundessortenamt sordiametile teatanud, et katsete usaldusväärsus võib antud materjali (pungadega taimed, mida oli kasvuregulaatoritega töödeldud) kasutamise korral ohtu sattuda, kuid tal soovitati katseid jätkata ja võtta esitatud materjalilt pistoksad. Teiseks on tavapärane paljundada kõiki katsetes kasutatud sorte pistokste abil, lõigates pistoksad samaaegselt, et tagada kogu materjali ühesugune füsioloogiline vanus. Kolmandaks ei ole keemilise töötlemise küsimus nii lihtne, nagu R. Schräder väitis.[26] Neljandaks võib põhjendatavalt öelda, et kasvuregulaatoritega töötlemine ei mõjutanud katseid. Seda laadi kasvuregulaatoritel, nagu paljundamisel kasutati, ei ole tavaliselt püsivat mõju, kuna taime kasvu hilisemal kontrollimisel tuleb kasvuregulaatoritega täiendavalt pihustada (apellatsiooninõukogu eelistas selles suhtes J. Hanssoni esitatud teavet). Viiendaks ei olnud R. Schräderi väide, et kõik juhendis nimetatud võrdlussordid olid 1997. aastal tuntud, asjakohane. Kuuendaks on sort „LEMON SYMPHONY", mis saadi perekondadesse *Osteospermum* ja *Dimorphotheca* kuuluvate liikide ristamise teel, sellisena ainulaadne mitte üksnes oma morfoloogiliste tunnuste poolest, vaid ka oma pideva õitsemisperioodi poolest, mis on pikem kui perekonna *Osteospermum* liikide praegustel sortidel. „LEMON SYMPHONY" ainulaadsuse tõttu ei olnud võimalik 1997. aastal Bundessortenamti läbi viidud katsete raames leida võrdlussorte, millega teda võrrelda.

31. R. Schräder esitas oma 30. märtsi 2009. aasta kirjas rea etteheiteid ja vastuväiteid 23. jaanuaril 2009 peetud istungi protokolli ja käigu suhtes. Üldkohtus pakkus R. Schräder oma väidete kinnituseks tõendeid.[27]

24 — Apellatsiooninõukogu otsused vastavalt asjades A 005/2007 (mis käsitles sordi „SUMOST 01" ühenduse kaitse alla võtmise taotlust), A 006/2007 (mis käsitles sordile „LEMON SYMPHONY" antud ühenduse sordikaitse kehtetuks tunnistamist) ja A 007/2007 (milles oli vaidlustatud sordiameti otsus kohandada omal algatusel sordi „LEMON SYMPHONY" ametlikku kirjeldust).

25 — A 010/2007 (milles vaidlustati sordiameti otsus sordile „LEMON SYMPHONY" antud ühenduse sordikaitse tühistamise taotluse kohta) (edaspidi „vaidlusalune otsus").

26 — Apellatsiooninõukogu sõnul oli põhjus selles, et kõnealune keemiline töötlus oli läbi viidud kooskõlas asjakohaste katseprotokollidega.

27 — R. Schräder tegi selle pakkumise pärast seda, kui ta oli 24. juunil 2009 Üldkohtusse hagiavalduse esitanud: vt Üldkohtu otsuse punkt 77.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

32. R. Schräder esitas Üldkohtule neli hagi, vaidlustades apellatsiooninõukogu otsused.[28] Igas kohtuasjas taotles ta vastava otsuse tühistamist ja kohtukulude väljamõistmist sordiametilt. Kohtuotsuse tegemiseks liideti kõik neli kohtuasja.

33. Üldkohus osutas, et esimesed kolm liidetud kohtuasja (T-133/08, T-134/08 ja T-177/08) on omavahel tihedalt seotud ja sõltuvad kohtuasjast T-242/09, mis käsitleb tühistamise menetlust. Sellepärast käsitleti seda kohtuasja kõigepealt.

34. R. Schräder esitas neli väidet. Esimeste kolme kohaselt oli väidetavalt rikutud alusmääruse: 1) artiklit 76 (faktide kontrollimine sordiameti omal algatusel) ja artiklit 81 (liikmesriikides tunnustatud menetlusnormide kohaldamine); 2) artiklit 7 (sordi eristatavuse tingimused) ja artiklit 20 (ühenduse sordikaitse tühistamine); ning 3) artiklit 75 (põhjendamiskohustus). Neljandas väites osutati rakendusmääruse artikli 63 lõigete 1 ja 2 (nõuded asja suulise arutamise ja seletuste andmise protokolli suhtes) rikkumisele.

35. Üldkohus luges kohtuasjas T-242/09 esitatud hagi põhjendamatuks. Sellest lähtudes jättis ta esitatud hagi 18. septembri 2012. aasta otsusega rahuldamata.

36. Kohtuasjades T-133/08, T-134/08 ja T-177/08 rahuldas ta hagid väite osas, mille kohaselt oli rikutud rakendusmääruse artikli 59 lõiget 2, mis käsitleb kutset asja suulisele arutamisele sordiametis ja õigust ärakuulamisele. Sellele vastavalt tühistas ta apellatsiooninõukogu otsused tagasilükkamise otsuse, kehtetuks tunnistamata jätmise otsuse ja kirjelduse kohandamise otsuse kohta.

Apellatsioonkaebus ja menetlus Euroopa Kohtus

37. R. Schräder taotleb vaidlustatud kohtuotsuse tühistamist osas, mis käsitleb otsust kohtuasjas T-242/09, sordile „LEMON SYMPHONY" antud ühenduse sordikaitse tühistamise taotluse rahuldamist ning nelja Üldkohtu asja kohtukulude väljamõistmist.

38. R. Schräderi apellatsioonkaebuse kuus alust võib kokku võtta järgmiselt. Esiteks rikkus Üldkohus õigusnormi oma otsusega, et apellatsiooninõukogu ei saanud tegutseda tühistamise menetluses omal algatusel. Seda otsustades rikkus Üldkohus tema õigusi seoses tõendamiskoormise ja tõendite kogumisega apellatsiooninõukogus – seetõttu ei täitnud Üldkohus oma kontrollikohustust ning rikkus tema õigust asja õiglasele kohtulikule arutamisele, heale haldusele ja tõhusale õiguskaitsevahendile. Teiseks eksis Üldkohus oma järelduses, et apellatsiooninõukogu menetluse osalisel ei ole õigust menetlustoimingute määramisele, kui ta ei ole esitanud oma väite põhjenduseks vähemalt esmapilgul usutavaid tõendeid, ning rikkus sellega tõendamiskoormist ja tõendite kogumist käsitlevaid õigusnorme. Pealegi, isegi kui eeldada, et tühistamise menetluses apellatsiooninõukogus on tõendamiskoormis taotluse esitajal, jättis Üldkohus ta ilma õigusest olla ära kuulatud ning moonutas faktilisi asjaolusid ja tõendeid. Kolmandaks rikkus Üldkohus õigusnormi, eeldades, et faktiline asjaolu (katsetaimede pistokstest paljundamise praktika) on „üldtuntud", samal ajal kui see asjaolu (tema arvates) paika ei pea. Seetõttu jättis Üldkohus täitmata oma kontrollikohustuse ning moonutas faktilisi asjaolusid ja tõendeid. Neljandaks otsustas Üldkohus ebaõigesti, et ta ei ole oma väidet kasvuregulaatorite mõju kohta tõenditega põhjendanud. Seetõttu on kohtuotsus vastuoluline ja rajaneb puudulikel alustel. Peale selle jättis Üldkohus kontrollimata apellatsiooninõukogu otsuse õiguspärasuse. Viiendaks rikub järeldus, et perekonda *Osteospermum* kuuluva liigi sordi tunnust „varte asend" eristatavuse katses ei määratud, alusmääruse artikleid 7 ja 20. Tegu on vaidluse eseme lubamatu laiendamisega ning seda tehes tõstis Üldkohus omal algatusel üles küsimuse, mida pooled ei olnud

28 — Vastavalt kohtuasi T-177/08 (tagasilükkamise otsus A 005/2007), kohtuasi T-134/08 (kehtetuks tunnistamata jätmise otsus A 006/2007), kohtuasi T-133/08 (kirjelduse kohandamise otsus A 007/2007) ja kohtuasi T-242/09 (tühistamata jätmise otsus A 010/2007).

esitanud ja mis ei ole avaliku korraga seotud. Kuuendaks vaidlustab R. Schräder järelduse, et perekonda *Osteospermum* kuuluva liigi tunnuse „varte asend" saab määrata võrdluses teiste taimedega, mis on kõnealuse katse osa. Niisugune järeldus kujutab endast faktiliste asjaolude moonutamist, määruse rikkumist, vaidluse eseme lubamatut laiendamist ja täieliku kontrolli teostamise kohustuse rikkumist. Seetõttu on kõnealune otsus vastuoluline.

39. Sordiamet, mida toetab J. Hansson (sordi „LEMON SYMPHONY" omanik, Üldkohtu menetlusse astuja ja teine menetluspool apellatsiooninõukogu menetluses) palub Euroopa Kohtul apellatsioonkaebus rahuldamata jätta ja mõista kohtukulud välja R. Schräderilt.

Hinnang

Esimene väide: on rikutud õigusnormi järeldusega, et apellatsiooninõukogu ei saanud tegutseda omal algatusel, ning õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule asutamisele

Asjakohased lõigud Üldkohtu otsusest

40. Üldkohus märkis, et alusmääruse artikkel 76 (mis puudutab faktide kontrollimist sordiameti omal algatusel) ei ole grammatiliselt tõlgendades kohaldatav apellatsiooninõukogu menetluses.[29] Apellatsiooninõukogu ülesanne on üksnes poole taotlusel otsustada, kas on seaduslik määruse artikli 20 lõike 1 punkti a alusel tehtud sordiameti otsus mitte tunnistada ühenduse sordikaitse õigustühiseks põhjusel, et asjaomane pool ei ole tõendanud, et artiklis 7 või 10 sätestatud tingimused ei olnud sordi ühenduse kaitse alla võtmise ajal täidetud.[30] Kuna sordiamet ei alustanud tühistamise menetlust omal algatusel, vaid R. Schräderi taotlusel, panid määruse artiklid 76 ja 81 koostoimes artikliga 20 R. Schräderile kohustuse tõendada, et tühiseks tunnistamise tingimused on täidetud.[31] See kord erineb tõendamiskoormise ja tõendite kogumise osas märkimisväärselt sellest, mis on sätestatud nõukogu määruse (EÜ) nr 207/2009 ühenduse kaubamärgi kohta artiklis 76.[32] Erinevusi ühenduse kaubamärgikorra ja taimesordikorra tõendamiseeskirjades võiks siiski selgitada sellega, et erinevalt kaubamärgimääruse regulatsioonist ei erista alusmäärus registreerimisest keeldumise absoluutseid ja suhtelisi põhjuseid. Alusmääruse normid on kooskõlas nendega, mida sisaldab disainilahendusi käsitlev nõukogu määrus (EÜ) nr 6/2002,[33] ning tõendamiskoormisele ja tõendite kogumisele kohaldatavate õiguse üldpõhimõtete ja menetlusnormidega, sealhulgas maksiimiga *actori incumbit onus probandi*.[34] Nii tuli esimene apellatsioonkaebuse väide tagasi lükata seetõttu, et see rajanes vääral eeldusel, et tõendamiskoormis lasub käesolevas asjas alusmääruse artiklitest 76 ja 81 tulenevalt sordiametil.[35]

41. Seejärel märkis Üldkohus, et alusmääruse sätetest ei ilmne, nagu oleks menetlus sordiametis puhtinkvisitsioonilist laadi. Muu hulgas tuli (artikli 76 esimeses lauses seoses registreerimiskatsetega ette nähtud) „omal algatusel uurimise põhimõte" ühitada (sama artikli teises lauses ette nähtud) põhimõttega, mille kohaselt jätab sordiamet tähelepanuta faktid või tõendid, mis ei ole esitatud tema seatud tähtaja jooksul. Seega pidid menetlusosalised sordiametis õigeaegselt esitama faktilised asjaolud, mille tuvastamist ja hindamist nad sordiametilt soovisid, ja esitama tõendid, mille vastuvõtmist nende

29 — Punkt 126.

30 — Punkt 128.

31 — Punkt 129.

32 — 26. veebruari 2009. aasta määrus (ELT 2009, L 78, lk 1) (edaspidi „kaubamärgimäärus"), kus on sätestatud, et asju menetledes kontrollib Siseturu Ühtlustamise Amet fakte omal algatusel; registreerimisest keeldumise suhteliste põhjustega seotud menetlustes piirdub Siseturu Ühtlustamise Amet siiski kontrollimisel osaliste esitatud faktide, tõendite ja väidetega ning esitatud nõudmistega. Vt punkt 130.

33 — 12. detsembri 2001. aasta määrus ühenduse disainilahenduse kohta (EÜT 2002, L 3, lk 1; ELT eriväljaanne 13/27, lk 142) (edaspidi „disainilahenduste määrus"), kus on sätestatud, et asju menetledes kontrollib Siseturu Ühtlustamise Amet fakte omal algatusel, *välja arvatud* kehtetuks tunnistamisega seotud menetlustes, kus ta piirdub kontrollimisel osaliste esitatud faktide, tõendite ja argumentidega. Vt punkt 131.

34 — Punkt 132. Vt samuti alusmääruse artikli 81 lõige 1.

35 — Punkt 133.

faktide kinnituseks soovisid.[36] Niivõrd kui need sätted on kohaldatavad apellatsioonimenetluses, mille ese on kaebus sordiameti poolt määruse artikli 20 alusel tehtud otsuse peale mitte tunnistada taimesordi ühenduse kaitse alla võtmist õigustühiseks, peab tühistamist taotlev pool esitama faktid ja tõendid, mis tema arvates tõendavad, et tühistamise tingimused on täidetud. Siis pidi apellatsiooninõukogu hoolikalt ja erapooletult kontrollima kõiki selles asjas olulisi asjaolusid, tagades õiguse üldpõhimõtete ning tõendamiskoormise ja tõendite kogumise suhtes kohaldatavate menetlusnormide järgimise.[37]

42. Järgmiseks asus Üldkohus seisukohale, et R. Schräder heidab apellatsiooninõukogule ette peamiselt seda, et too tugines üksnes sordiameti ja J. Hanssoni esitatud faktidele, ent ei kogunud ega hinnanud hageja pakutud tõendeid ning eeskätt ei rahuldanud hageja taotlust teha menetlustoiming, milleks oli käesoleval juhul eksperdiarvamuse andmine, et tuvastada muu hulgas kasvuregulaatorite mõju.[38] Üldkohus asus seisukohale, et R. Schräderi taotlus ei ole vastuvõetav, sest ta ei olnud esitanud niisugust toimingut õigustavaid tõendeid.[39]

43. Üldkohus märkis, et R. Schräder ei esitanud menetluse haldusetapis olulist teavet (näiteks *ad hoc* teaduslik uuring, väljavõte erialasest kirjandusest, hageja taotlusel koostatud eksperdiarvamus või kas või botaanika- või aianduseksperdi lihtne seisukoht), mis oleksid esmapilgul usutavalt tõendanud tema (mitmel korral korratud, kuid põhistamata ja kõikide teiste menetlusosaliste poolt vaidlustatud) väidet, et keemiline ja mehaaniline töötlemine või pistokste lõikamine, nagu käesolevas asjas, võisid moonutada 1997. aasta registreerimiskatsete tulemusi.[40] Kuigi apellatsiooninõukogu eelistas sordiameti ja J. Hanssoni argumente, ei teinud ta seda „ühepoolselt ja kontrollimata" (nagu väitis R. Schräder), vaid tugines oma teadmistele ja asjatundlikkusele botaanika valdkonnas, olles enne muu hulgas analüüsinud, kas sorti „LEMON SYMPHONY" on veel 2005. aastal võimalik kirjeldada 1997. aastal kehtinud katsete juhendit kasutades, ning põhjendanud, miks ta kavatseb nõustuda sordiameti ja J. Hanssoni, mitte aga R. Schräderi väidetega.[41]

44. Üldkohus otsustas, et R. Schräder ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud, et apellatsiooninõukogu rikkus tõendamiskoormise ja tõendite kogumise norme.[42] Oma nõudega püüdis R. Schräder tegelikult saada uut hinnangut asjassepuutuvate faktiliste asjaolude ja tõendite kohta.[43]

45. Edasi lükkas Üldkohus tagasi teised argumendid, millega R. Schräder heitis apellatsiooninõukogule ette, et too ei vastanud tema vastuväidetele 1997. aasta registreerimiskatsete ebausaldusväärsuse kohta. Üldkohus märkis esiteks, et registreerimiskatsed viidi läbi kohase taimse materjaliga, st J. Hanssoni poolt Bundessortenamtile saadetud taimedest lõigatud pistokstega. Teiseks ei identifitseerinud R. Schräder ühtegi muud taimesorti, millest „LEMON SYMPHONY", isegi kui kirjeldada selle varte asendit sõnadega „poolpüstine kuni horisontaalne", ei oleks olnud 1997. aastal selgelt eristatav. Selline hinnang oli kooskõlas sordiameti ja J. Hanssoni poolt esitatud põhiargumentidega.[44] Järelikult isegi kui oletada, nagu R. Schräder väidab, et 1997. aasta registreerimiskatsed viisid ekslikule järeldusele tunnuse „varte asend" väljendumisastme kohta ning et alates 1997. aastast oleks pidanud andma sordi „LEMON SYMPHONY" kõnealusele tunnusele teistsuguse väljendumisastme kui Bundessortenamti registreerimiskatsete aruandes samal aastal, ei oleks see kuidagi mõjutanud hinnangut sordi „LEMON SYMPHONY" eristatavuse kohta määruse artikli 7 tähenduses, kuna seda ei määratud kindlaks

36 — Punkt 134.
37 — Punkt 135.
38 — Punkt 136.
39 — Punkt 137; vt eeskätt kohtuotsus ILFO *vs.* ülemamet, 51/65, EU:C:1966:21.
40 — Punkt 138.
41 — Punkt 139.
42 — Punkt 140.
43 — Punkt 141.
44 — Punkt 158.

ainuüksi – või kui üldse – sellest tunnusest lähtudes.[45] Selles suhtes erines „LEMON SYMPHONY" 2005. aastal kohandatud kirjeldus 1997. aasta kirjeldusest ainult selle poolest, et tunnuse „varte asend" väljendumisaste „püstine" muudeti väljendusastmeks „poolpüstine kuni horisontaalne".[46] Peale selle ei olnud R. Schräder tõendanud, et selle muudatuse tagajärg oli see, et eristatavuse, püsivuse ja ühtlikkuse nõuded[47] ei olnud 1997. aastal täidetud. Seega oleks sort „LEMON SYMPHONY" saanud ühenduse sordikaitse igal juhul.[48] Lisaks muule lükkas apellatsiooninõukogu selgelt tagasi R. Schräderi väite, et kui sordi „SUMOST 01" katsetes oleks kasutatud 1997. aasta kirjeldust „LEMON SYMPHONY" kohta, oleks neid sorte peetud selgelt eristatavaks.[49]

46. Üldkohus märkis, et igal juhul ei saa R. Schräderi tehnilist laadi argumentidega nõustuda, kui võtta arvesse vaidlusaluses otsuses näidatud tehnilisi kaalutlusi, mille osas teostatakse piiratud kontrolli, ning sordiameti ja J. Hanssoni poolt vastuseks esitatud argumente.[50] Iseäranis ei tundu olevat määravat tähtsust asjaolul, et J. Hanssoni poolt Bundessortenamtile saadetud taimne materjal ei vastanud nõuetele, mis see amet 6. novembri 1996. aasta kirjas esitas.[51]

47. Seoses tunnust „varte asend" käsitleva vaidlusega märkis Üldkohus, et küsimus on selles, kas selle tunnuse väljendumisaste tuleb määrata suhteliste või absoluutsete kriteeriumide kohaselt.[52] Ta ei nõustunud R. Schräderi seisukohtadega ja järeldas Bundessortenamti selgitustele viidates, et seda tunnust tuleks hinnata suhteliselt, sama liigi sorte omavahel võrreldes.[53] Üldkohus tuvastas, et sort „LEMON SYMPHONY" jäi 1997. ja 2005. aasta vahel täpselt ühesuguseks. Sisulises kirjelduses ei tehtud ühtegi muudatust, muudeti vaid algselt kasutatud termineid. See ei muutnud sordi samasust, vaid ainult aitas seda täpsemalt kirjeldada ja eelkõige sama liigi teistest sortidest eristada.[54] Lõpuks võttis Üldkohus sellele järeldusele jõudes arvesse fotod, mida Saksa tsiviilkohtutes ja sordiameti menetluses kasutati.[55]

Poolte argumendid

48. R. Schräder põhjendab oma esimest väidet nelja argumendiga. Ta märgib, et Üldkohus rikkus õigusnormi oma otsuses, et apellatsioonimenetluses ei uuri apellatsiooninõukogu faktilisi asjaolusid omal algatusel. Seda tehes Üldkohus: 1) rikkus rakendusmääruse artiklit 51; 2) eksis seisukohas, et tühistamise menetlused on oma laadilt võistlevad;[56] 3) moonutas faktilisi asjaolusid, märkides, et R. Schräder on väitnud, et tõendamiskoormis lasub sordiametil; ja 4) rikkus R. Schräderi põhiõigusi, keeldudes läbi vaatamast tõendeid, mida too oli selle kohtu menetluses pakkunud.

49. Sordiamet märgib, et Üldkohtu kirjeldus apellatsiooninõukogus peetud haldusmenetluse kohta on ebatäpne selles osas, et apellatsiooninõukogul on õigus uurida faktilisi asjaolusid omal algatusel. Ta märgib siiski, et esimene väide ei ole põhjendatud ega/või tulemuslik; ja on vastuvõetamatu niivõrd, kui R. Schräder püüab saavutada uue hinnangu andmist faktilistele asjaoludele.

50. J. Hansson toetab sordiametit.

45 — Punkt 159.
46 — Punkt 160.
47 — Sõnastatud sordiameti tehnilises protokollis eristatavuse, ühtlikkuse ja püsivuse katsete kohta; vt käesoleva ettepaneku punkt 2.
48 — Punkt 161.
49 — Punkt 162.
50 — Punkt 163.
51 — Punkt 164.
52 — Punkt 165.
53 — Punkt 166.
54 — Punktid 167 ja 168.
55 — Punkt 169.
56 — Alusmääruse artikkel 20.

Analüüs

51. R. Schräderi esimest apellatsioonkaebuse väidet analüüsides on vaja tõlgendada alusmääruse artiklit 76. Kas sellised menetlused on laadilt inkvisitsioonilised või võistlevad; kas tõendamiskoormis lasub tühistamist taotleval poolel? Pooled on nõus, et Üldkohus eksis järelduses, et määruse artikkel 76 ei ole apellatsiooninõukogu menetlustele kohaldatav.

52. Minagi nõustun selle seisukohaga.

53. Käsitlen kõigepealt artiklit 76 seoses sordiameti, seejärel aga apellatsiooninõukogu menetlusega. Artikli 76 esimese osa kohaselt peab sordiamet kontrollima omal algatusel fakte niivõrd, kui need puudutavat sisulist kontrolli ja registreerimiskatseid.[57] Seega, kui tühistamise menetluses on märgitud, et artikli 7 tingimused (mis käsitlevad taimesordi eristatavust) ei ole täidetud, on sordiamet selgelt kohustatud faktilisi asjaolusid uurima.

54. Tõepoolest on artikli 76 teises osas sätestatud, et ka pooltel on tõendite esitamisel oma ülesanded, kuivõrd sordiamet peab jätma tähelepanuta faktid või tõendid, mida ei ole esitatud asjakohase tähtaja jooksul. On selge, et tühistamist taotleval poolel on ülesanne ja õigus esitada oma taotluse põhjenduseks tõendeid.[58]

55. Sellest sõnastusest tulenevalt ei tohi sordiamet siiski teha otsust üksnes selle põhjal, et tühistamist taotlev isik ei ole oma tõendamiskoormist täitnud, sest sordiametil on selgelt kohustus uurida registreerimiskatsetega seotud faktilisi asjaolusid omal algatusel.

56. Pealegi viitavad rakendusmääruse asjakohased sätted[59] sellele, et kõnealune menetlus on pigem inkvisitsioonilist kui võistlevat laadi, kuivõrd sordiamet seda menetlust tõendite kogumise ja eksperdiarvamuste tellimise osas juhatab. Puhtvõistlevas menetluses seevastu on taotluse esitajal kohustus oma väiteId tõendada ning vastaspoolel kohustus tõendada, et kaitseväidete aluseks olevad tingimused on täidetud.

57. Sordiameti menetlust reguleerivad sätted on samamoodi kohaldatavad apellatsiooninõukogu suhtes.[60] Sordiameti otsuse peale esitatud kaebust lahendades võib apellatsiooninõukogu kasutada „[sordi]ameti pädevusse kuuluvaid mis tahes volitusi”.[61] Seega, kuna sordiametil on oma ülesannete täitmisel laialdane kaalutlusõigus[62] ning määruse artikli 76 kohaselt selge ja väljakujunenud ülesanne uurida fakte omal algatusel, eeskätt seoses registreerimiskatsetega, tuleneb määruse artikli 72 ja rakendusmääruse artikli 51 selgest sõnastusest, et artikkel 76 on *mutatis mutandis* kohaldatav apellatsiooninõukogule.

58. Ma ei väida, et apellatsiooninõukogu *peab* taotlema registreerimiskatseid artikli 55 lõike 1 tähenduses alati, kui on algatatud tühistamise menetlus selle alusel, et artiklis 7 eristatavuse kohta sätestatud nõuded ei ole täidetud. (Seda ei väida ka R. Schräder. Tema on seisukohal, et 1997. aasta registreerimiskatsed olid kehtetud ja et kui apellatsiooninõukogu oleks saadaval olnud tõendid läbi vaadanud, oleks ta igal juhul sellele järeldusele jõudnud.) Olen siiski seisukohal, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta tõlgendas alusmääruse artiklit 76 nii, et see ei ole apellatsiooninõukogu menetlusele kohaldatav.

57 — Mis viiakse läbi vastavalt alusmääruse artiklitele 54 ja 55.

58 — Vt samuti rakendusmääruse artikkel 57.

59 — Vt rakendusmääruse artiklid 60 ja 61.

60 — Rakendusmääruse artikkel 51.

61 — Alusmääruse artikkel 72.

62 — Kohtuotsus Brookfield New Zealand ja Elaris *vs.* Ühenduse Sordiamet ja Schniga, C-534/10 P, EU:C:2012:813, punkt 50.

59. Seda arvestades nõustun siiski Üldkohtuga, et ühenduse sordikaitse puhul ei esine samaväärseid aluseid nagu kaubamärgi registreerimisest keeldumise absoluutsed ja suhtelised alused. Ühenduse sordikaitse tühistamise menetluses on asjassepuutuv küsimus (käesolevas asjas) see, kas määruse artiklis 7 sätestatud sordi eristatavuse tingimused on täidetud. See uurimine eeldab vajaliku hinnangu andmisel tehnilisi teadmisi ja asjatundlikkust, mis on olemas (sordiametil ja) apellatsiooninõukogul. See menetlus ei ole sama, mida reguleerib ühenduse kaubamärgikord, mille eesmärk on vastulausemenetluses välja selgitada, kas varasema kaubamärgi omanik saab tõendada teatavaid asjaolusid, nagu varasema kaubamärgi tegelikku kasutamist. Selliseid küsimusi ei teki ühenduse sordikaitse korra kohases tühistamise menetluses, nagu käesolev, kus küsimus on selles, kas „LEMON VARIETY" oli ühenduse kaitse alla võtmise ajal (1997. aasta registreerimiskatsete põhjal aastal 1999) eristatav sort.[63] Selles suhtes ei ole R. Schräderi väljendatud seisukohad, mis käsitlevad kaubamärgimääruse kontekstis tõendamiskoormist ja tõendite kogumist reguleerivaid sätteid, olulised.

60. Üldkohus viitab ka disainilahenduste määruse artikli 63 lõikele 1. Minu arvates on ka seal ette nähtud teistsugune raamistik kui ühenduse sordikaitse puhul ning seetõttu ei sea see vaidlustatud kohtuotsust kahtluse alla. Esiteks sisaldab artikli 63 lõige 1 üldreeglit, et disainilahendusi käsitlevates menetlustes kontrollib Siseturu Ühtlustamise Amet fakte omal algatusel. Seda reeglit on piiratud seoses kehtetuks tunnistamise menetlustega, kus ühtlustamisamet piirdub poolte esitatud faktide ja tõendite kontrollimisega. See tuleneb sellest, et disainilahenduste määruse alusel ei saa ühtlustamisamet ise selliseid menetlusi algatada.[64] Sellele nõudele ei ole alusmääruse artikli 20 kohases tühistamise menetluses samaväärset.

61. Peale selle on R. Schräderil õigus, kui ta heidab Üldkohtule ette enda väite kirjeldamist niisugusena, mille kohaselt lasub tõendamiskoormis eeldatavalt sordiametil. R. Schräderi väidete kirjeldus Üldkohtu otsuse punktis 105 seda seisukohavõttu ei toeta. Siiski ei kujuta Üldkohtu tehtud viga endast faktiliste asjaolude moonutamist.[65] Tegu ei ole faktilise asjaolu suhtes tehtud järeldusega, vaid hoopis R. Schräderi väite väära kirjeldamisega. Seega ei ole see vaidlustatud kohtuotsuse õiguspärasuse küsimuses oluline.

62. Kas nende vigade tagajärjel rikuti R. Schräderi põhiõigust heale haldusele ja õiglasele kohtulikule arutamisele?

63. Üldkohtus väitis R. Schräder, et apellatsiooninõukogu lähtus oma otsuses üksnes sordiameti ja J. Hanssoni esitatud faktilistest asjaoludest. Ta väitis, et selle asemel oleks apellatsiooninõukogu pidanud koguma tõendeid omal algatusel ja seejärel hindama R. Schräderi esitatud tõendeid, iseäranis neid, mis olid seotud tema väitega, et 1997. aasta registreerimiskatsed olid lootusetult vigased, sest 1) katsetes kasutatud taimed olid saadud kasvuregulaatoritega töödeldud pistokstest; ja 2) selline töötlus ei kaotanud katsete aja jooksul oma toimet.

64. R. Schräderi väitel rikkus apellatsiooninõukogu nii tehes tema põhiõigusi küsimuste erapooletule ja õiglasele käsitlemisele (harta artikkel 41) ning tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele (harta artikkel 47). Nüüd märgib R. Schräder, et oma otsusele jõudes ei uurinud Üldkohus, kas apellatsiooninõukogu on kõiki olulisi juhtumi asjaolusid hoolikalt ja erapooletult kontrollinud. Peale selle jättis Üldkohus hindamata faktilised asjaolud, mida apellatsiooninõukogu ei olnud piisavalt uurinud; ta lihtsalt jättis jõusse varasema faktilise asjaolude moonutamise nimetatud organi poolt. Kui Üldkohus ei oleks neid vigu teinud, oleks ta jõudnud otsusele, et apellatsiooninõukogu on oma otsust tehes rikkunud R. Schräderi põhiõigusi. Neid vigu toime pannes rikkus Üldkohus ise tema õigusi, mis tulenevad harta artiklitest 41 ja 47.

63 — Kaubamärgimääruse artikli 52 lõike 1 kohaselt võib ühenduse kaubamärgi kehtetuks tunnistada näiteks juhul, kui see on registreeritud artikli 7 vastaselt, kuivõrd vastaval kaubamärgil puudub eristusvõime (artikli 7 lõike 1 punkt b.

64 — Disainilahenduste määruse artikkel 52.

65 — Kohtuotsus PepsiCo *vs.* Grupo Promer Mon Graphic, C-281/10 P, EU:C:2011:679, punktid 78 ja 79.

65. Ma ei nõustu R. Schräderi seisukohaga.

66. Üldkohus tuvastas esiteks, et R. Schräder ei ole üheski haldusmenetluse astmes viidanud ühelegi asjaolule, mis võinuks kujutada endast esmapilgul usutavat tõendit toetamaks tema väidet, et keemiline ja mehaaniline töötlemine või pistokste lõikamine (nagu käesolevas asjas) võisid moonutada „LEMON SYMPHONY" 1997. aasta registreerimiskatsete tulemusi.[66] Teiseks ei nõustunud Üldkohus tema argumendiga, et apellatsiooninõukogu lähtus oma otsuses üksnes sordiameti ja J. Hanssoni esitatud tõenditest. Üldkohus asus seisukohale, et ehkki apellatsiooninõukogu neid tõendeid eelistas, tugines ta omaenda teadmistele ja asjatundlikkusele botaanika valdkonnas.[67] Kolmandaks asus Üldkohus seisukohale, et R. Schräder püüab tegelikult saavutada faktilistele asjaoludele ja tõenditele uue hinnangu andmist.[68] Seejärel uuris ta apellatsiooninõukogu järeldusi ja pidas neid kohtutoimikus olevatele objektiivsetele andmetele vastavateks. Neljandaks märkis ta, et kõikide registreerimiskatsetes kasutatavate sortide puhul levinud pistokste lõikamise praktika oli apellatsiooninõukogu kogemuste kohaselt „üldtuntud" asjaolu.[69] Viiendaks väljendas ta seisukohta, et R. Schräder seadis üksnes kahtluse alla apellatsiooninõukogu sellekohased järeldused.[70]

67. Seda hinnangut andes Üldkohus minu arvates mitte ainult ei kinnitanud apellatsiooninõukogu otsust. Ta teostas ka apellatsiooninõukogu menetluse täieliku kohtuliku kontrolli. Ta võttis arvesse kõikide osaliste esitatud tõendeid. Ta tuvastas, et R. Schräder ei ole esitanud oma seisukohtade põhjenduseks tõendeid. Samuti tuvastas ta, et apellatsiooninõukogu tugines tema väidete faktiliste ja tehniliste asjaolude hindamisel omaenda asjatundlikkusele.[71]

68. Sellepärast olen seisukohal, et R. Schräderi õigusi heale haldusele, tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele ei ole rikutud.

69. Samuti jättis Üldkohus R. Schräderi sõnul arvesse võtmata, et apellatsiooninõukogu ei põhistanud oma otsust alusmääruse artikli 75 kohaselt.

70. Olen seisukohal, et seda sätet ei ole rikutud. Tehes kindlaks 1997. aasta registreerimiskatsete kehtivust, uuris Üldkohus apellatsiooninõukogu otsuse aluseid. Ta tuvastas, et apellatsiooninõukogu on välistanud R. Schräderi esitatud faktilise eelduse, mis puudutas nende registreerimiskatsete usaldusväärsust. Ta asus seisukohale, et eespool punktis 67 märgitud põhjustel ei esinenud ilmset viga, mis oleks need hinnangud vigaseks muutnud. Peale selle järeldas ta, et 1997. aastal ei leidnud tõendamist, et „LEMON SYMPHONY" oleks olnud selgelt eristatav osutanud ühestki teisest taimesordist. Lõpuks ei nõustunud Üldkohus R. Schräderi väljendatud seisukohtadega, milles seati küsimärgi alla 1997. aasta registreerimiskatsete mõju selle põhjal, et tunnusele „varte asend" oli omistatud vääralt tuvastatud väljendumisaste. Ta asus seisukohale, et see tunnus ei mõjuta sordi „LEMON SYMPHONY" eristatavust määruse artikli 7 tähenduses.

71. Seetõttu olen seisukohal, et R. Schräderi neljas argument ei ole põhjendatud.

72. Kuigi on tõsi, et Üldkohus eksis alusmääruse artiklit 76 tõlgendades ning tema kirjeldus tõendamiskoormise esinemise ja olulisuse kohta tühistamise menetlustes on ebaõige, ei põhine vaidlustatud kohtuotsus nendel vigadel. Loeb see, et Üldkohus tõlgendas määruse artikleid 7 ja 20 õigesti. Ta järeldas, et apellatsiooninõukogu on õigesti otsustanud, et vastupidi R. Schräderi argumentidele on „LEMON SYMPHONY" eristatav sort, sest see eristub genotüübist, mitte

66 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punkt 138.

67 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punkt 139.

68 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punkt 141.

69 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punkt 149.

70 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punkt 150.

71 — Selles järelduses võidakse näha vastuolu sellega, kuidas Üldkohus on tõlgendanud artiklit 76, kuna ta märkis, et rangelt võttes ei ole apellatsiooninõukogu kohustatud omal algatusel faktilisi asjaolusid uurima.

mehaanilisest või keemilisest sekkumisest tulenevate tunnuste väljendumise põhjal. Kohtupraktikas on välja kujunenud, et Euroopa Kohus ei ole pädev tuvastama faktilisi asjaolusid ega uurima tõendeid, mida Üldkohus on nende faktiliste asjaolude põhjenduseks vastu võtnud, välja arvatud juhul, kui tõendeid on moonutatud. Käesolevas asjas seda tehtud ei ole.[72]

73. Seetõttu ei saa esimene apellatsioonkaebuse väide olla edukas. Sellel väitel rajaneb kogu R. Schräderi apellatsioonkaebus, kuna ülejäänud viis väidet tuginevad sellele, kas Üldkohus on artikleid 7 ja 20 õigesti tõlgendanud. Sellepärast käsitlen nendest väidetest igaüht kordamööda kõigest põgusalt.

Teine väide: menetlustoimingud

74. R. Schräder kurdab, et Üldkohus eksis, kui ta jättis jõusse apellatsiooninõukogu otsuse, millega jäeti rahuldamata tema taotlus teha menetlustoiminguid. Taotluse eesmärk oli saada ekspertidelt tõendeid selle kohta, et keemiline ja mehaaniline töötlemine või pistokste võtmine, nagu käesolevas asjas, moonutas 1997. aasta registreerimiskatsete tulemusi. Üldkohus ei nõustunud tema argumendiga põhjendusel, et ta ei ole esitanud selle taotluse toetuseks esmapilgul usutavaid tõendeid. Apellatsioonkaebuse teise väite põhjenduseks esitab R. Schräder neli argumenti. Kokkuvõttes väidab ta, et Üldkohus: 1) rikkus tõendamiskoormise ja tõendite kogumisega seotud norme seoses R. Schräderi taotlusega teha menetlustoiminguid; 2) ei täitnud põhistamiskohustust ning jättis R. Schräderi ilma õiglasest kohtulikust arutamisest ja tõhusast õiguskaitsevahendist; 3) tõstis omal algatusel üles küsimuse, mida pooled ei olnud talle esitanud ja mis ei olnud avaliku korra küsimus, seega õigusvastaselt laiendades menetluse eset; ja 4) kohaldas oma otsusele jõudes vääralt Euroopa Kohtu praktikat.

75. Need argumendid on neli variatsiooni ühel ja samal teemal ning ma käsitlen neid üheskoos.

76. Kuna määrusega ei ole haldusastmes eraldi menetlustoiminguid ette nähtud, tuleneb artiklist 81, et apellatsiooninõukogu (või sordiameti) menetluses kohaldatakse liikmesriikides üldiselt tunnustatud menetlusõiguse põhimõtteid. Minu arvates tegi Üldkohus õigesti, kohaldades Euroopa Kohtu praktikast[73] võetud põhimõtteid nii, et menetlustoimingute tegemise taotleja peab esitama tõendeid nende toimingute põhjendamiseks. Selle reegli eesmärk on tagada, et ei esitataks täiesti põhjendamatuid nõudmisi. Mulle näib, et Euroopa Kohtu praktikale viidates järgis Üldkohus määruse artiklit 81.

77. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei tähenda (Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklist 36 ja artikli 53 esimesest lõigust tulenev) Üldkohtu kohustus otsuseid põhjendada, et Üldkohus peab esitama põhjenduskäigu, milles analüüsitakse ammendavalt ja ühekaupa kõiki menetluse poolte argumente. Põhjendus võib seega olla tuletatav, kui see võimaldab huvitatud isikutel mõista põhjendusi, millele vaidlustatud kohtuotsuses tuginetakse, ning kui Euroopa Kohtul on piisavalt teavet kohtuliku kontrolli teostamiseks apellatsioonimenetluses.[74]

78. Üldkohus esitas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 136–139 oma põhjendused täielikult. Neid põhjendusi sõnastades Üldkohus lihtsalt kohaldas õiguspõhimõtteid talle teada olevatele faktilistele asjaoludele. Mulle näib see täiesti laitmatu.

79. Sellepärast olen seisukohal, et teine apellatsioonkaebuse väide ei ole põhjendatud.

72 — Kohtuotsus Brookfield New Zealand ja Elaris *vs.* Ühenduse Sordiamet ja Schniga, EU:C:2012:813, punktid 39 ja 40 ning seal viidatud kohtupraktika.

73 — Kohtuotsus ILFO *vs.* ülemamet, EU:C:1966:21, lk 95 ja 96.

74 — Kohtuotsus Alliance One International ja Standard Commercial Tobacco *vs.* komisjon ning komisjon *vs.* Alliance One International jt, C-628/10 P ja C-14/11 P, EU:C:2012:479, punkt 64.

Kolmas, neljas, viies ja kuues väide

80. Kolmandas, neljandas, viiendas ja kuuendas väites keskendub R. Schräder 1997. aasta registreerimiskatsetes esinenud väidetavate vigade eri aspektidele. Sellepärast käsitlen neid väiteid üheskoos.

81. Vastavalt ELTL artiklile 256 ja Euroopa Kohtu põhikirja artikli 58 esimesele lõigule saab Euroopa Kohtusse edasi kaevata ainult õigusküsimustes. Üldkohtul on ainupädevus tuvastada ja hinnata antud asjas olulisi fakte ning analüüsida tõendeid. Välja arvatud juhul, kui kohtule esitatud tõendeid on moonutatud, ei ole kõnealuste faktide ja tõendite hindamine seega niisugune õigusküsimus, mis kuuluks Euroopa Kohtu poolt apellatsiooni korras läbivaatamisele.[75]

82. Sisuliselt kurdab R. Schräder, et Üldkohus eksis järgmistes järeldustes. Esiteks selles, et katsete tarvis taimede paljundamine pistokstest on „üldtuntud" asjaolu (kolmas väide).[76] Teiseks selles, et kasvuregulaatorite kasutamine nendel taimedel ei mõjutanud katsete õiguspärasust (neljas väide).[77] Kolmandaks selles, et tunnuse „varte asend" kirjeldus ei mõjutanud sordi „LEMON SYMPHONY" eristatavuse hindamist (viies väide).[78] Neljandaks otsuses, et selle konkreetse tunnuse kirjeldamisel tuleb sama liigi eri sorte omavahel võrrelda (kuues väide).[79]

83. Üldkohus lükkas R. Schräderi väited tagasi.

84. Nüüd püüab R. Schräder tõendada, et Üldkohus ei saanud mõistlikult järeldada, et kõnealustest faktilistest ja muudest asjaoludest ei piisanud tuvastamaks, et 1997. aasta registreerimiskatsed olid lootusetult vigased. Ehkki vormiliselt tugineb ta õigusnormide rikkumisele, seab ta tegelikult küsimärgi alla Üldkohtus faktilistele asjaoludele antud hinnangu ja omistatud tõendusväärtuse.

85. Seetõttu tuleb kolmas, neljas, viies ja kuues väide Euroopa Kohtus välja kujunenud kohtupraktikat arvestades vastuvõetamatuteks lugeda.

86. Lisan, et minu arvates on need niikuinii alusetud.

87. Faktiliste asjaolude ja/või tõendite moonutamisega on tegemist juhul, kui ilma uusi tõendeid uurimata ilmneb, et olemasolev tõenditele antud hinnang on ilmselgelt väär.[80] R. Schräderi osutatud väidetavad vead seisnevad selles, et Üldkohus: 1) märkis, et kohtutoimikus oleva märkuse on kirjutanud Bundessortenamti ekspert, kuna aga R. Schräder usub, et selle kirjutas sordiameti ametnik; ja 2) märkis, et ainus vaidlusküsimus seisneb selles, kas tunnus „varte asend" tuleb määrata suhteliste või absoluutsete kriteeriumide kohaselt.

88. Esimene küsimus puudutab üksikasja seoses isikuga, kes kirjutas kohtutoimikus oleva märkuse, mille sisu ei ole vaidlustatud. Teine küsimus puudutab seda, kuidas Üldkohus iseloomustas R. Schräderi argumenti, ja ei ole tõendamisküsimus. Kummastki ei nähtu, nagu oleks Üldkohus teinud ilmse kaalutlusvea: kumbki ei riiva 1997. aasta registreerimiskatsetega seotud faktilisi ega muid asjaolusid nii, et see mõjutaks nende registreerimiskatsete kohta antavat hinnangut.

75 — Kohtuotsus Brookfield New Zealand ja Elaris *vs.* Ühenduse Sordiamet ja Schniga, EU:C:2012:813, punktid 39 ja 40 ning seal viidatud kohtupraktika.

76 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punkt 145.

77 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punktid 152-157.

78 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punktid 158-162.

79 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punktid 165-168.

80 — Kohtuotsus PepsiCo *vs.* Grupo Promer Mon Graphic, EU:C:2011:679, punktid 78 ja 79 ning seal viidatud kohtupraktika.

89. Peale selle meenutan, et Üldkohtu kontrollipädevuse piirid on sätestatud alusmääruse artikli 73 lõikes 2. Seega ei olnud Üldkohus kohustatud faktilisi asjaolusid täielikult ja üksikasjalikult hindama, et tuvastada, kas sort „LEMON SYMPHONY" on sama määruse artikli 7 lõike 1 tähenduses eristatav või mitte (seoses R. Schräderi poolt artikli 20 alusel esitatud tühistamistaotlusega). Üldkohtul oli hoopis õigus selle küsimuse teaduslikku ja tehnilist keerukust arvestades piirduda ilmsete kaalutlusvigade esinemise kontrolliga. [81]

90. Sellepärast sai Üldkohus õiguspäraselt järeldada, et kohtutoimikus sisalduvatest tõenditest piisas apellatsiooninõukogule otsustamaks, et 1997. aasta registreerimiskatsed ei olnud vigase materjali kasutamise tõttu vigased ja R. Schräder ei ole tõendanud, et „LEMON SYMPHONY" ei olnud 1997. aastal ühestki teisest taimesordist selgelt eristatav.

91. Peale selle on vaidlustatud kohtuotsuse asjakohaste punktide [82] põhjal selge, et oma järeldusi tehes kontrollis Üldkohus apellatsiooninõukogu otsust põhjalikult. Seejuures põhistas ta oma järeldused, mis põhinevad menetluse poolte esitatud väidetel ja tõenditel.

92. Sellepärast järeldan, et kui kolmas, neljas, viies ja kuues alus ongi vastuvõetavad (mida nad ei ole), on nad ikkagi alusetud.

Kohtukulud

93. Kui Euroopa Kohus nõustub minu hinnanguga, et apellatsioonkaebus tuleb jätta rahuldamata, tuleb kohtukulud kodukorra artiklite 137, 138, 140 ja 184 koostoimes välja mõista R. Schräderilt kui kohtuvaidluse kõigi väidete osas kaotanud poolelt.

Ettepanek

94. Sellest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

— jätta apellatsioonkaebus rahuldamata; ja

— mõista kohtukulud välja R. Schräderilt.

81 — Kohtuotsus Schräder *vs.* Ühenduse Sordiamet, C-38/09 P, EU:C:2010:196, punkt 77.

82 — Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 145-168.